

OSCAR

OSCAR

Mijn
Kindertijd en Jeugd
Aan de Belgische Kust

Nieuwpoort - Lombardsijde - Oostende
... in de jaren '40-'50-'60

Denis VALLAEYS

*Opgedragen aan Marie-Jeanne,
mijn trouwe echtgenote en toeverlaat in goede en kwade dagen*

Schrijver: Denis VALLAEYS

Coverontwerp: Jurgen

ISBN: 9789464801255

© Jurgen Vallaeys 2023

jurgenvallaey@yahoo.com

Alle rechten voorbehouden / all rights reserved.

Dit verhaal is fictie. Elke gelijkenis met bestaande of historische personen berust op louter toeval.

Inhoudsopgave:

1.	<i>Hoofdstuk 1. Garnalvissers op het Noordzeestrand</i>	5
2.	<i>Hoofdstuk 2: De Begrafenis</i>	7
3.	<i>Hoofdstuk 3: Thuis</i>	13
4.	<i>Hoofdstuk 4: De Hof</i>	17
5.	<i>Hoofdstuk 5: Vrijheid</i>	23
6.	<i>Hoofdstuk 6: De Fuik</i>	34
7.	<i>Hoofdstuk 7: Het Duinenland</i>	38
8.	<i>Hoofdstuk 8: De Kennismaking</i>	42
9.	<i>Hoofdstuk 9: De Schuit</i>	46
10.	<i>Hoofdstuk 10: De Mens</i>	52
11.	<i>Hoofdstuk 11: De Twijfel</i>	55
12.	<i>Hoofdstuk 12: Eenzaamheid</i>	61
13.	<i>Hoofdstuk 13: Strandfeest</i>	64
14.	<i>Hoofdstuk 14: Het Gevecht</i>	68
15.	<i>Hoofdstuk 15: De ZEE</i>	71
16.	<i>Hoofdstuk 16: Trein naar De Wapens</i>	76
17.	<i>Hoofdstuk 17: “Den Troep”</i>	79
18.	<i>Hoofdstuk 18: Het Verlof</i>	87
19.	<i>Hoofdstuk 19: De Terugreis</i>	92
20.	<i>Hoofdstuk 20: Het Examen</i>	95
21.	<i>Hoofdstuk 21: Het Ambt</i>	102

22.	<i>Hoofdstuk 22: De Vertwijfeling</i>	107
23.	<i>Hoofdstuk 23: Vijf Grieken</i>	110
24.	<i>Eerste Intermezzo: “Dienst,... of niet?”</i>	114
25.	<i>Hoofdstuk 25: De Ommekeer</i>	116
26.	<i>Tweede Intermezzo: “Ziedaar de Helden van de Zee”</i>	122
27.	<i>Hoofdstuk 27: Jurgen</i>	124
28.	<i>Hoofdstuk 28: Aan Tafel!</i>	128
29.	<i>Hoofdstuk 29: Namiddagveiling</i>	131
30.	<i>Hoofdstuk 30: De Brief</i>	135
31.	<i>Derde Intermezzo: “Avondrust”</i>	137
32.	<i>Hoofdstuk 32: Mazen</i>	139
33.	<i>Hoofdstuk 33: De Drink</i>	142
34.	<i>Hoofdstuk 34: Dood!</i>	146

1. Hoofdstuk 1. Garnaalkruiers op het Noordzeestrand

Kleine golfjes krulden zich bij elke schrede tegen mijn borst omhoog. We stapten langzaam en zwaar, als ploegpaarden op een doorweekte klei-akker. Drie koorden spanden pijnlijk over drie schouders en rukten met trillende schokjes telkens het sleepnet een zandrichel platveegde.

Het was stroomtij. We waren de vijfde bank overgewaad toen er nog drie voet water boven had gestaan en sleepten nu het diepwater aan zeezijde af. De vangst was goed, want op deze gronden, te ondiep voor de boten en slechts bij stroomtij niet te diep voor de sleepers, werden tongen en garnalen slechts zelden verrast.

Oscar trok vooraan. Aan zeezijde en op mijn hoogte waadde Daniël. Zijn schouders staken nauwelijks boven het water uit en herhaaldelijk moest hij omhoogwippen om een roller te ontwijken. Soms ging dit niet wilde hij de lijn strak houden, en dan verdween zijn vlaskop onder de waterbult om enkele tellen later proestend en vloekend terug bloot te spoelen.

Oscar trok gestadig, zonder omzien, en hield steeds een zodanige diepte dat Daniël, die de grootste van de drie was nog juist vaste grond genoeg had om op af te duwen. Hij gaf ook het sleepritme aan, vertragend als de tegenstroom loodzwaar op dijen en schenen drukte, versnellend als een zijdelingse of meegaande stroming tongen en garnalen het ontsnappen vergemakkelijkte. Zijn vierkant hoofd-met-de-baard hing iets gebogen en enkel het gespannen koord en de wiegende zeildoeken zak op zijn rug verraadden het zwoegen van het onderlichaam.

Ik liet met één hand los, schoof de zeef wat naar achter en schepte een handvol water over het gladde touw. Eerst had het water koud aangevoeld, doch nu was het lauwig en omvloeide de werkende lichamen als een zwaar-losse pij.

Ik keek opzij, juist op tijd om Daniël onder een bijzonder hoge golfrug te zien verdwijnen. Snel draaide ik een halve slag om

en vierde achteruitstappend de lijn om Daniël de tijd te laten terug op hoogte te komen.

Zijn hoofd schoot boven en spoot met bolle wangen een fijne straal water uit. Zijn lijn plonsde even op het watervlak, terwijl hij deels zwemmend, deels trappend op vaster grond kwam en grinnikend mijn kant uitkeek in de hoop natuurlijk mij met zeef en al kopje onder te zien gaan.

Maar ik was op mijn hoede en liep daarbij in ondieper water: ik werd omhooggetild en een halve meter verder vriendelijk terug neergezet. Een verwittigd man is er twee waard!

Langzaam stapten we nu alle drie achteruit en zwenkten lichtjes naar de bank.

-Je had voor duikeend moeten leren! riep ik hem spottend toe.

Als antwoord rukte hij met een spijtig gezicht zijn hoofd achterwaarts, waarop wij nu alle drie lachend het sleepnet opnieuw de rug toekeerden.

Ik haalde diep adem en liet het hoofd in de nek zinken. De avond viel. Uit de zee kwamen meeuwen geruisloos aankringelen en troepten krijsend samen op een zandplaat om er de nacht door te brengen. Een logge Jan van Gent was reeds neergestreken en bekeek met geveinsde onverschilligheid vanop één poot het jachtige gedoe van zijn kleinere collega's.

In het Westen lekte een laatste druppel bloed in zee; het werd er wazig en stil. We trokken verder...

Daniël was mijn boezemvriend. Als buurjongens hadden we elkaar al altijd gekend, maar vrienden waren we pas geworden op de dag dat mijn moeder werd begraven. Ik was toen acht.

2. Hoofdstuk 2: De Begrafenis

De begrafenis was doodgewoon: enkele mensen die zich voorgoed verscheiden zagen van het dierbaarste dat zij ooit bezeten hadden in deze vervloekte wereld, véle mensen die bedrukt ons en elkaar aankeken en zich soms inspanden om hun onverschilligheid niet àl te zeer te laten merken. Ik begreep natuurlijk niet veel van heel de ceremonie. Pietje, een mager ventje, grafdelver en stoeltjeszetter van beroep, hield naast het graf een schup aarde omhoog. Ik, als jongste der kinderen, kwam de laatste in de rij, maar vertrouwde het toch niet erg. Pietje had mijn broer en ik eens met een paar driftige trappen onder de broek de kerk binnengeschopt. En dat enkel en alleen omdat wij te laat gekomen waren en gemeend hadden het einde van de mis in het portaal te moeten afwachten.

Zijn aanblik was echter geruststellend. Hij keek heel ernstig voor zich uit en scheen mijn broer zelfs niet eens te zien! Ha, zeker omdat vader erbij was! Nu zong hij wel een toontje lager, de lorejas! Ik overwoog of ik al dan niet mijn tong naar hem zou uitsteken, besloot van niet (mijn tante liep achter me!) en deed met stoute hand een volle greep in de vochtige aarde.

Maar er vlotte iets niet vooraan: mijn vader ging het graf niet voorbij. Stokstijf stond hij wezenloos in de put te staren. Mijn oom nam hem bij de arm en toen was het kerkhof plots één zwart-wriemelende beweging. Mijn vader rukte zich los, mijn tante slaakte een kreetje, mannen schoten toe en voor ik eigenlijk wist wat er gebeurde hing ik aan mijn vaders hals en schreeuwde:

-Mag niet, mag niet!

Hij kalmeerde en geschokt droop iedereen af. Alleen mijn tante bleef achter: in het gewoel was zij haar handtas kwijtgeraakt. Speciaal voor de gelegenheid gekocht alstublieft! En ik liet mijn tot een bal samengeknepen aardkluit stilletjes in de kerkhofhaag glijden...

Op de terugweg naar huis kwam Daniël ineens naast me lopen. Hij had zich zeker losgerukt van zijn moeders hand. En

Rachel, zo heette zijn moeder, durfde waarschijnlijk het gewone misbaar van een terugroepen-tot-de-orde niet aan wegens de rouwende familieleden en Daniël blééf dus naast me gaan.

-Is je mama dood? De mijne niet, bèèèè!

Ik keek opzij naar zijn triomfantelijk gezicht en voelde voor het eerst een soort van pijnlijke ongerustheid. Wat bedoelde toch iedereen met “dood”? Het moest iets slechts zijn; de mannen spraken het zacht uit, met gebogen hoofd; bij de vrouwen kwamen er tranen. Het was zeker door de dood dat mijn mama nu in een blinkende kist in een put lag? Snotterend had tante me op de schoot genomen en gezegd:

-Nu is mama ver, ver weg...

Enkele uren daarna was ik met mijn zuster op de tenen naar mama gaan kijken! Ze was wit en koud. Ze was dood zei iedereen. Ik werd angstig en begon te huilen, ditmaal niet uit solidariteit. Dit was mama niet! Ik was nooit bang geweest voor mama! Als zij mij zag lachte zij altijd en als ik haar iets te vertellen had klom ik daarvoor zonder meer op haar brede schoot. En toen ze reeds in bed lag mocht ik bij haar op de dekens zitten en dan slurpte ik bij het vieruurtje zo akelig aan haar koffie dat ze lachte en weende tegelijk.

Nee, mijn mama was zeker ver weg op reis, naar Pauline in Charleroi of zo, lijk verleden jaar.

-Lopen we vooruit?

Daniël was reeds een paar passen voor en keek om. Ik haalde de schouders op en bleef de hand van mijn zuster omklemmen. Hij holde weg.

Thuis was het feest. Ik begreep niet waarom. Begreep er feitelijk wel iemand waarom? Eerst zat iedereen stroef en stil aan tafel: doorweekte zakdoeken, harde gezichten, glimmende blikken naar de stapels koekebrood. Een tante stak fluisterend een lofredé af aan het adres van mijn moeder, waarop de zakdoeken natuurlijk weer boven kwamen. Maar, o wonder, toen mijn oudste zuster en Lena, een vriendin van mijn moeder, de koffie inschonken, toen verdwenen die dingen als bij toverslag; de gezichten werden zacht als het

krentenbrood zelf en men tastte duchtig toe, mijn vader, Lena en mijn oudste zus uitgezonderd.

En naarmate de middag verstreek werden de genodigden spraakzamer. De vrouwen hadden spiegel en poederdoos bovengehaald, de mannen hun strengzwarte jassen uitgeschoten en daarmee scheen het verdriet gelouterd. Oom was druk aan 't uitleggen waarom de varkenskweek dit jaar beter was dan vorige jaren, toen ik mijn tas omstiet. Ik had zitten dromen over het graf. Het was een prachtige put geweest.

Gladde, feilloos afgestoken wanden, waar de spade-afdrukken zo in te zien waren en die schuins naar beneden liepen om het instorten te vermijden. Jammer dat ik door het tumult niet beter had kunnen kijken!

Mijn zus kwam toegelopen met de schotelvod. Ik staarde verlegen naar de plas koffie en hield mijn ellenboog omhoog om een klap te incasseren. Maar er kwam geen klap, zij schonk mij zelfs een nieuwe kop vol!

Ik was danig verwonderd en schreef het in mijn kinderlijke naïviteit toe aan de aanwezigheid van mijn ooms en tantes. Ik probeerde dan ook braaf naar hen te luisteren, maar de gedachte aan de put bleef hangen. Ik zag de spade langzaam in de grond schuiven, losgewrikt worden en beladen met een dikke kluit boven de put uitgezwierd komen. En tenslotte sloop ik ongezien de kamer uit, trok in de stal mijn laarzen en vuile jas aan, greep mijn spade en snelde de tuin in...

Met brede passen stapte ik mijn put af. Drie stappen lang en één breed. Nee, twee breed, want ik moest beneden minstens een breedte hebben van één pas en het zou een diepe put worden. De eerste laag ging niet al te best. De aarde was te hard en te droog. Ik had ook een lijn getrokken waar de uitgedolven grond moest neergegooid worden, want als je de aarde te dicht bij de put gooit en je komt op diepte, dan glijdt er bij elke schop die je er uitkiept opnieuw één in. Toen ik een spade diep was ging ik voorzichtig op de rand van de kuil zitten om uit te blazen. De put kreeg al vorm, de randen waren wel wat ongelijk, maar die zou ik achteraf wel bijsteken. Een tintelende opwinding doorspoelde me. De aarde lag

open, breed en donker en gul, en verspreidde een geur van verrotting en geheimzinnig verborgen leven. Een klontje rolde van de uitgeworpen hoop af, bolde over de rand van de put en spatte uiteen op de punt van mijn laars. Een uitgedolven kever lag slaperig op zijn rug, zielig met zijn pootjes te kriuwelen. Ik sprong recht, betastte een ogenblik mijn klammig geworden zitvlak en schopte toen uit pure levensvreugde de hele hoop aarde de prikkelende oktoberlucht in. Tenslotte greep ik terug naar de spade en stapte hijgend in mijn put. Omzichtig dolf ik verder. Elke steek vergde berekening, sluwheid, kracht. Niet te geweldig wrikken, niet te diep steken, vooral niet te veel aarde op één schop nemen. Hoe dieper ik kwam, hoe meer de grond aaneen klitte. Het scheen wel dat ik, na de huid te hebben opengelegd, nu in de eigenlijke weefsels van Moeder Aarde aan het wroeten was. Ik dreef de spade met de voet in de grond. Vader deed dat ook. Maar hij werkte met zijn spade, een grote, waarmede hij telkens een enorme kluit omdraaide en die dan met een nauwkeurige zwaai in duizend stukken sloeg.

Met gebogen rug en zonder kijken gooide ik de aarde boven. Ik WILDE niet opkijken! Eerst moesten er twintig volle schoppen uit! Nog negentien. Nog achttien. Men moet niet-willen-kijken als men iets wil zien. Nog zeventien. Zoals men soms niet-moet-willen-praten als men iets wil zeggen. Nu is de hoop zeker al groot. Nog zestien. Een pijnlijke schok. Verdomme, een steen. Gelukkig dat die niet in de rand zat! Ik bukte diep en legde de steen op de schop. Eruit jij! Nog vijftien. Zo zal Pietje ook wel gedolven hebben. Nog veertien. Wat zal vader zeggen van mijn put? 's Peinzend kijken en een heimelijk glimlachje wisselen met moeder zoals gewoonlijk? Nog dertien. Nu zit moeder in een kist in die put van Pietje. Komt ze nu terug of niet?
Nog twaalf.

Mama niet terugkeren? Aarzelend duwde ik de spade in de grond. Ze was toch al méér weggeweest en teruggekeerd? Maar die kist dan, en dat gewezen en vader die zo vreemd deed?
Nog elf.
In die kluit zat er een pier! Zo diep! Eigenaardig!
Nog tien.

-Héla!

Ik keek op en gooide een volle schop tegen Daniël aan. Weeral die!

-Wat doe je?

-Zie je dat niet?

Geïrriteerd dolf ik verder. Wat kwam die zich moeien met mijn put?

Al waren we buurjongens, verder dan een paar woorden was het tussen ons nooit gekomen. Waarom weet ik niet. Misschien is het typerend voor de edele koning der schepping raketten af te schieten naar de sterren, maar ondertussen niet eens zijn buurman te kennen. Daniël liep weg en kwam even later op een drafje terug aanzetten, een spade onder de arm. Dat ontbrak er nog aan!

-Ik smijt die hoop 'n beetje verder!

-*Daar!*

Met gestrekte arm wees ik de plaats aan waar hij de door mij uitgeworpen aarde moest ophopen. Ik begon opnieuw met schop twintig, Daniël in de uiterste hoek van mijn gezichtsveld houdend en scherp oplettend dat hij niet te dicht bij de rand van mijn put kwam. Zonder één woord werkte ik mijn reeks af. En toen ik mijn stramme rug strekte had Daniël reeds een zodanige hoop verplaatst dat ik onmiddellijk ontgooide.

-Kijk 's hoe diep al!

Daniël kwam voorzichtig over de rand gluren en liet een bewonderend gefluit horen.

-Maar die van mijn moeder is nog dieper, voegde ik eraan toe.

-Wij zullen de onze *ook* nog dieper maken hé?

-Tuurlijk!

Een uur later kon ik nog met moeite uit de put klimmen. We haalden er een emmer bij. Ik vulde de emmer en Daniël trok hem op aan een koord. De bodem van onze put werd steeds drassiger. En toen ik na een reeks van tien naast Daniël op de rand zat uit te rusten, wees hij ineens pal naar beneden.

-Water, water!!

Geruisloos had er zich inderdaad een plasje gevormd. We sprongen recht en voerden roepend en tierend een dolle vreugdedans uit rond de put.

-Wat doen jullie daar!

Mijn zuster vloog op ons af, en vooraleer ik ook maar aan ontsnappen had kunnen denken, weerklonken er twee scherpe kletsen en had ze ons bij de klissen.

-Wat steken jullie uit? Zie 's hoe vuil je bent! En zo'n lawaai!

Ik protesteerde, zonder overtuiging:

-Maar we delven een put... lijk het graf van moeder!

Mijn zuster zweeg en keek me ontzet aan. Ik voelde de angst in mijn ingewanden krieuwelen. Wat had ik nu weer misdaan? Doch plots nam ze mij op de arm en zoende me.

-Daar moet je niet meer aan denken, zei ze stil. En met een knikje tot Daniël die buiten haar bereik was gesprongen:

-Ga nu naar huis; morgen kunnen jullie verder spelen.

Daniël droop zwijgend af.

-Komt moeder nu terug of niet, vroeg ik terwijl mijn zuster me binnendroeg.

-Nee jongen, mama komt niet meer terug... nu... nu ben ik je mama.

Ik was te verbaasd om aandacht te schenken aan de twee grote tranen die langs het arme meisje haar wangen rolden...

3. Hoofdstuk 3: Thuis

Moeders afwezigheid sloeg ons gezin aan stukken. Eens de familieleden buiten was er een stilte en een sfeer gevallen die als een voelbaar gewicht op de schouders drukte. We liepen op de tenen. We spraken fluisterend. Vader slenterde door het huis als een schaduw, zonder iets te zien, zonder iets te zeggen, zonder iets te doen. Behalve ons had hij ook alles verloren: echtgenote, levensgezellin en moeder van vijf kinderen. Met de dag werd hij prikkelbaarder; zijn zwijgend mokken sloeg bij de minste aanleiding over in woedende uitbarstingen. Aan tafel durfden we niet meer te bewegen. Moeders plaats moest mee gedekt, en de leegte die de fier blinkende stukken eetgerei van zich afstraalden, verstikte ogenblikkelijk elke vorm van gesprek of vrolijkheid.

Mijn zuster stond voor de scherven van ons gezin. Zij had een moeder en een begrijpende vriendin verloren. Ze had vier kinderen en een dictator gevonden. Mijn vader eiste in zijn niet-begrijpende verbittering het uiterste van haar. Zij waste, kleepte en verzorgde ons; zij schrobde en dweilde; zij piekerde en peinsde en deed zichzelf tekort om de eindjes van het karig budget aan elkaar te kunnen knopen. Haar jonge-meisjeshanden werden eeltig, haar voorhoofd vertoonde vroegtijdig rimpels, haar studies bleven steken. Een woord van liefde, van dank of zelfs van aanmoediging kreeg zij niet. Wij waren kinderen: egocentrisch en egoïstisch; vader was moeilijk en had zich ombolsterd met terughouding en eenzaamheid en zag niet wat zij deed, voor hem en voor ons.

En toch speelde zij het klaar. Liefde en moed deden in dit eenvoudig en bedeesd plattelandsmeisje krachten ontluiken, die men bij vele nationaal en internationaal gevierde helden niet eens mag vermoeden.

Zij lijmdde de scherven weer aaneen.

Ikzelf ontvluchtte zoveel mogelijk het huis. Mijn kinderlijke gevoeligheid en afkeer voor bedrukte stemmingen zette er mij toe